

Dopady programového období 2007-2013 regionální politiky EU na rozvoj českých mikroregionů
The impacts of the 2007-2013 programming period of EU regional policy on development of Czech micro-regions

Ing. Pavel Zdražil, Ph.D.

<i>Ústav regionálních a bezpečnostních věd Fakulta ekonomicko-správní Univerzita Pardubice</i>	<i>Institute of Regional and Security Sciences Faculty of Economics and Administration University of Pardubice</i>
<i>✉ Studentská 95, 532 10, Pardubice 2, Czech Republic E-mail: Pavel.Zdrazil@upce.cz</i>	

Ing. Petra Applová, Ph.D.

<i>Ústav regionálních a bezpečnostních věd Fakulta ekonomicko-správní Univerzita Pardubice</i>	<i>Institute of Regional and Security Sciences Faculty of Economics and Administration University of Pardubice</i>
<i>✉ Studentská 95, 532 10, Pardubice 2, Czech Republic E-mail: Petra.Applova@upce.cz</i>	

Anotace

Cílem článku je posoudit dopady programového období 2007-2013 regionální politiky EU na rozvoj ekonomického prostředí českých mikroregionů. Analýza vychází z aplikace statistických metod - neparametrické korelační analýzy a Wardovy metody shlukové analýzy. Na úrovni všech mikroregionů i dílčích skupin hodnotí vztahy mezi alokovanými prostředky regionální politiky EU a změnami indikátorů ekonomického prostředí - nezaměstnaností a počtem ekonomických subjektů. Z výsledků vyplývají velmi rozdílné účinky realizace regionální politiky EU na rozvoj ekonomického prostředí českých mikroregionů. Na jednu stranu lze obecně konstatovat, že veřejné prostředky zcela nevytěsňují soukromé zdroje, ale doplňují je, což je pozitivní. Na druhou stranu vyloženě pozitivní dopady regionální politiky EU na indikátory rozvoje ekonomického prostředí se prokázat nepodařilo.

Klíčová slova

disparity, regionální politika EU, ekonomické prostředí, mikroregiony

Annotation

The aim of this paper is to evaluate the impacts of the 2007-2013 programming period of EU regional policy on development of economic environment in micro-regions of the Czech Republic. The analysis is based on statistical methods - non-parametric correlation analysis and Ward's method of hierarchical cluster analysis. It examines the relationships between the resources allocated by EU regional policy and changes of the economic environment indicators - unemployment and number of business units, in terms of all micro-regions, as well as subgroups. The results have shown variegated impacts of EU regional policy on development of economic environment in the Czech micro-regions. On the one hand, the general conclusion is that public funds do not crowd-out private resources but complement them, which is positive. On the other hand, any unambiguously positive effects of EU regional policy on development indicators of the economic environment have not been proved.

Key words

disparities, EU regional policy, economic environment, micro-regions

JEL classification: R11, R12, O12.

1. Úvod

Jednou z klíčových politik Evropské unie je politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti, jejímž cílem je snižovat disparity mezi úrovněmi rozvoje regionů. Zvyšování i samotná existence regionálních disparit bývají tradičně vysvětlovány rozdíly v konkurenceschopnosti regionů, na kterou lze pohlížet jako na výslednici mnoha faktorů, mezi něž patří zejména: (I) působení centripetálních a centrifugálních sil, které determinují prostorovou koncentraci ekonomických aktivit (Fujita, Krugman, Venables, 2001), (II) aglomerační efekty a s nimi související znalostní spillovers (Marshall, 1920; Romer, 1986; Jacobs, 1970; Porter, 1998), (III) „brain-drain“ - migrace nejvzdělanější a nejkvalifikovanější pracovní síly do rozvinutých regionů (Lucas, 1988), (IV) rozvojové osy urbánních center (Novák, Netrdová, 2011), (V) path-dependance vedoucí k vytvoření ekonomické struktury, která je však pro rozvoj regionů nevýhodná (Ezcurra, Pascual, Rapun, 2007). Přestože tyto regionální disparity jsou částečně i pozitivní, protože jsou předpokladem pro formování efektivnějších forem územní dělby práce a specializace (Hampl, 1997), mají na rozvoj regionů i řadu negativních efektů (Barro, Sala-i-Martin, 2004), a to zejména ve smyslu ekonomické výkonnosti, jež se pak promítá i do dalších společensky vysoce citlivých oblastí jako je úroveň životních standardů a kvalita života obyvatelstva (Zdražil, Applová, 2016). V návaznosti na tyto souvislosti roste snaha o usměrňování rozvoje regionů prostřednictvím intervencí činěných v rámci regionálních politik, přičemž pro „nové“, zpravidla méně rozvinuté, členské země EU, mezi něž patří i Česká republika, jsou v tomto kontextu zcela zásadní právě prostředky, které jsou dostupné v rámci fondů určených na realizaci regionální politiky EU, respektive politiky hospodářské sociální a územní soudržnosti (Kraftová, Matěja, 2015).

Vzhledem k nedávnému ukončení programového období 2007-2013 regionální politiky EU a zveřejnění detailních informací o podporách poskytnutých v rámci jednotlivých intervencí, je nepochybně vhodné evaluovat úspěšnost tohoto období, a to nejen v kontextu tradičně sledovaných disparit v ekonomické výkonnosti, ale také celé řady dalších faktorů, které ekonomické prostředí regionů formují, a tedy jeho konkurenceschopnost a socio-ekonomický rozvoj významným způsobem determinují. V této souvislosti lze jmenovat například přístup mikroekonomické evaluace, která zohledňuje úroveň podnikatelského prostředí, využívání lidských zdrojů a inovační potenciál (Viturka, Žitek, Klímová, Tonev, 2011). Dále je také nutné poznamenat, že regionální politika EU se primárně soustřeďuje na posílení konkurenceschopnosti regionů úrovně NUTS II, a tedy i pokusy o její hodnocení se často zaměřují na tuto úroveň, zatímco výzkum na nižších referenčních hladinách (mikroregionů) bývá obvykle spíše opomíjen. Neméně důležitá je však i znalost působení této politiky právě na úrovni mikroregionů, neboť mikroregionální pohled poskytuje řadu cenných informací, které jsou využitelné pro zvýšení efektivity volby konkrétních rozvojových projektů (Viturka, 2010).

S ohledem na výše uvedené souvislosti a aktuálnost tématu, se kterou souvisí i nedostatek studií, které by se evaluaci regionální politiky EU se zaměřením na různé faktory ekonomického prostředí na úrovni mikroregionů zabývaly, je cílem tohoto článku posoudit dopady programového období 2007-2013 regionální politiky EU na rozvoj ekonomického prostředí v českých mikroregionech.

2. Metody

K dosažení vymezeného cíle byly využity následující předpoklady a postupy. Analýza je provedena na úrovni mikroregionů, přičemž za mikroregion je pro potřeby analýzy považováno území okresu. Volba relativně větších územních celků, které však za mikroregiony považovat lze (Hampl, 2005) je ovlivněna omezenou dostupností dat na nižších referenčních hladinách. Celkem se tedy analýza zaměřuje na 77 okresů ČR. Objektem zájmu tohoto článku je programové období 2007-2013, nicméně s ohledem na skutečnost, že první smlouvy o podpoře byly podepsány až 25. 6. 2007, přičemž do konce roku 2007 bylo uzavřeno pouhých 36 smluv, které se navíc týkaly přípravy infrastruktury pro administraci prostředků regionální politiky EU (viz Ministerstvo pro místní rozvoj, 2017), je za výchozí bod analýzy voleno datum 1. 1. 2008. Podobně, s ohledem na pravidlo $n+3/n+2$, na jehož základě je možné prostředky ze strukturálních fondů a Fondu koheze regulérně čerpat, ještě po dobu 2 let od skončení programového období, je za konečný bod analýzy volen 31. 12. 2015.

Jako zdroj informací o realizaci regionální politiky EU byla využita databáze projektů za programové období 2007-2013 (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2017), ze které byla na základě informací o místu

realizace jednotlivých projektů data agregována na úroveň příslušných okresů. Vzhledem k tomu, že některé projekty byly realizovány na více místech, respektive ve více okresech, přičemž nebylo možné rozlišit poměry v alokaci těchto projektů mezi jednotlivé mikroregiony, byl přijat zjednodušující předpoklad, na základě kterého byla podpora celého projektu uvažována v místě s nejvyšším podílem alokace (tato informace ve zdrojové databázi obsažena je). Následně byla v zájmu potlačení rozdílů v lidnatosti mikroregionů agregovaná data o vynaložených zdrojích na realizaci projektů podpořených v rámci sledovaného programového období standardizována průměrným počtem obyvatel v produktivním věku (15-64) analyzovaného období 2008-2015. Vzhledem k tomu, že kvůli podmínce spolufinancování, jež je zakotvena v Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (Rada Evropských Společenství, 2006), indukuje využívání veřejných evropských prostředků i zapojení určitého podílu národních veřejných prostředků, byl v rámci analýzy využit druhý zjednodušující předpoklad, na jehož základě jsou veškeré formy veřejné podpory související s realizací regionální politiky EU považovány za prostředky regionální politiky EU. Pro zajímavost, reálně byl podíl prostředků evropských fondů na veřejných zdrojích více než 80% (viz Ministerstvo pro místní rozvoj, 2017). Konkrétně jsou pak v rámci hodnocení využita data o alokovaných veřejných (evropských i národních) a soukromých zdrojích na obyvatele v produktivním věku.

Co se týče ukazatelů ekonomického prostředí, v souladu s výše uvedeným mikroekonomickým přístupem k evaluaci (Viturka, Žítek, Klímová, Tonev, 2011), je regionální politika EU hodnocena v kontextu 2 indikátorů - (I) vývoje počtu ekonomických subjektů, který reprezentuje úroveň podnikatelského prostředí a jehož růst lze zřejmě považovat za projev zvyšující se ekonomické aktivity a současně ekonomického rozvoje; a (II) vývoje nezaměstnanosti, jenž je ukazatelem změn ve využívání lidského potenciálu a jehož pokles lze považovat za projev zvyšující se ekonomické aktivity a současně sociálně-ekonomického rozvoje. I tyto indikátory byly v zájmu srovnatelnosti výsledků standardizovány počtem obyvatel v produktivním věku. Jako zdroj dat pro ukazatele počtu ekonomických subjektů, počtu nezaměstnaných a počtu obyvatel v produktivním věku byla využita Veřejná databáze Českého statistického úřadu (2017). Pro třetí aspekt zmíněného přístupu - inovační potenciál, se nepodařilo najít ukazatel, který by byl pro potřeby analýzy dostatečně reprezentativní a na úrovni mikroregionů dostupný v průběhu celého sledovaného období 2008-2015, proto tento aspekt do evaluace regionální politiky EU na úrovni českých mikroregionů zahrnut nebyl.

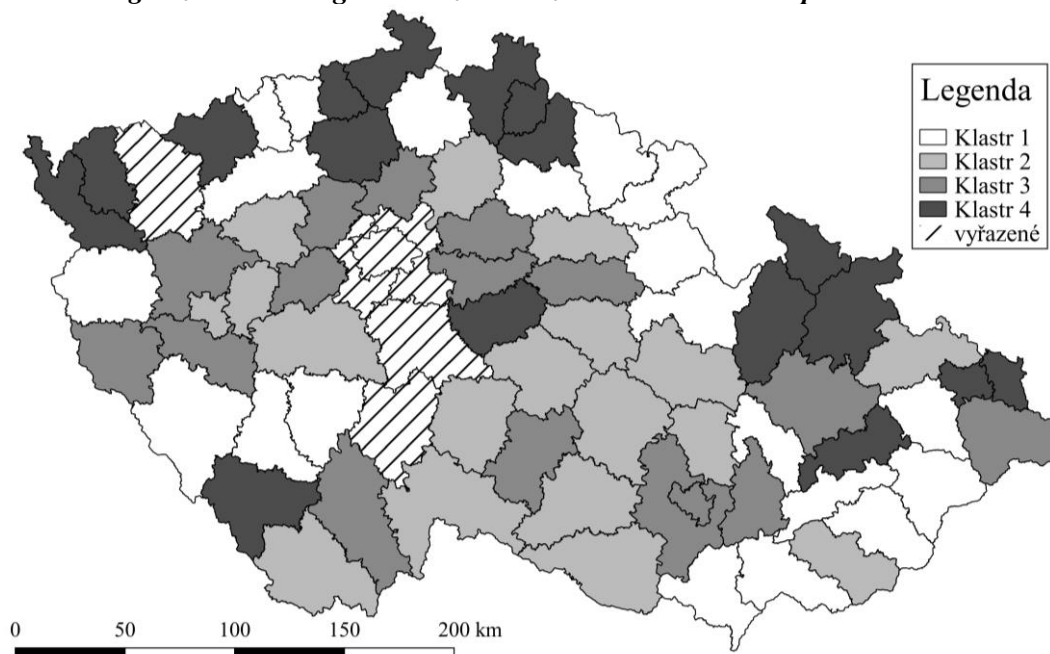
Samotná analýza pak stojí na statistickém hodnocení zachycených změn v kontextu základních charakteristik a vzájemných souvislostí, které se projeví za celé sledované období, respektive mezi hranicemi sledovaného intervalu. Veškeré výpočty uváděných metod byly provedeny v programu Statistica 12, proto pro případnou potřebu specifikace jejich přesné podoby lze odkázat na příslušnou dokumentaci (StatSoft, 2013). Pro potlačení zkreslení výsledků vlivem odlehklých hodnot, respektive regionů, které se mezi sledovanými ukazateli výrazněji vymykají, byly na základě výsledků Grubbsova testu tyto regiony identifikovány a odfiltrovány. Ve snaze o zevrubnější vhléd do hodnocení dopadů regionální politiky EU je analýza prováděna nejen napříč všemi mikroregiony, ale také v rámci dílčích skupin, tvořených regiony, které ve sledovaném období zaznamenaly relativně podobné vzorce ve vývoji počtu ekonomických subjektů a nezaměstnanosti. Pro identifikaci těchto skupin je využita hierarchická shluková analýza, na jejímž základě jsou regiony kategorizovány. Konkrétně je pro tuto kategorizaci použita Wardova metoda, která vychází z principu minimalizace rozptylu shlukovaných entit, pro určení shlukovacích vzdáleností je využita standardní euklidovská metrika. Vzhledem k předpokládanému nižšímu počtu regionů v rámci jednotlivých klastrů a rozdělení hodnot, která jsou nevhodná pro aplikaci parametrických testů, jsou vztahy mezi sledovanými ukazateli posuzovány na základě neparametrického přístupu, a to Spearmanova koeficientu pořadové korelace. Veškeré testy v rámci analýzy jsou prováděny na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

3. Výsledky analýzy a diskuse

Na základě Grubbsova testu odlehklých hodnot byly nejdříve ze sledovaného vzorku odebrány 3 pražské okresy, ve kterých byly zachyceny nejvýraznější změny v počtu ekonomických subjektů, konkrétně nárůst o 12-21 %, a okresy Benešov, Tábor a Karlovy Vary, ve kterých byly naměřeny velmi vysoké alokace veřejných zdrojů 256-315 tis. na obyvatele v produktivním věku. Vysoký nárůst počtu ekonomických subjektů lze u Prahy a jejího nejbližšího zázemí považovat vzhledem

k exponovanosti regionu hlavního města za vcelku očekávatelný, vysokou alokaci veřejných prostředků do okresů Benešov a Tábor lze při zbežném pohledu do databáze projektů zřejmě přisoudit investicím do dopravní infrastruktury (zejména tzv. 4. železniční koridor a dálnice D3), u okresu Karlovy Vary je důvod zvýšené alokace méně zřejmý, ač i zde lze konstatovat, že významný podíl prostředků byl čerpán v rámci investic do dopravní infrastruktury (zejména dálnice D6) (viz Ministerstvo pro místní rozvoj, 2017). Následně byla pomocí shlukové analýzy provedena kategorizace sledovaných mikroregionů, přičemž s ohledem na požadavek vyváženého počtu klastrů pro potřeby následující analýzy, ale také relativní podobnosti mikroregionů v rámci jednotlivých klastrů, byla spojovací vzdálenost zvolena na úrovni 20 %, což vedlo ke klasifikaci mikroregionů do 4 klastrů. Nutno též podotknout, že pro potřeby shlukování byla přeškálována data o nezaměstnanosti, neboť se jedná o ukazatel, jehož žádoucí tendence je ve srovnání s vývojem počtu ekonomických subjektů opačná. Výsledky kategorizace jsou znázorněny na Obr. 1, ze kterého je patrné, že dva klastry jsou tvořeny převážně pohraničními regiony (Klastr 1 a 4), přičemž většina krajských měst v pohraničních mikroregionech je shluknuta v Klastru 4. Klastr 2 tvoří relativně kompaktní blok mikroregionů na pomezí Čech a Moravy. Klastr 3 je tvořen převážně vnitrozemskými regiony, přičemž platí, že v řadě případů se jedná o mikroregiony krajských měst a jejich nejbližšího zázemí. Popisné statistiky celého souboru a jednotlivých klastrů jsou zobrazeny v Tab. 1-5.

Obr. 1: Kategorizace mikroregionů na základě změn ekonomického prostředí

Poznámky: **Klastr 1:** PI, ST, KT, TC, LN, MO, TP, CL, JC, NA, RK, TU, UO, BV, HO, PV, KM, VS, ZL, NJ. **Klastr 2:** MB, PB, RA, CK, JH, PM, RO, HK, CR, SY, HB, PE, TR, ZR, BK, ZN, UH, OP. **Klastr 3:** BE, KD, KO, ME, NB, CB, DO, PJ, PS, PU, JI, BM, BI, VY, OC, FM. **Klastr 4:** KH, PT, CH, SO, DC, CV, LT, UL, JN, LI, SM, JE, PR, SU, BR, KI, OV. **Vyřazené:** PHA, BN, PY, PZ, TA, KV.

Zdroj: vlastní zpracování

Z hlediska vztahů mezi ukazateli, jež vycházejí z korelační analýzy (viz Tab. 1), lze konstatovat, že v kontextu všech 71 analyzovaných mikroregionů existuje pozitivní vazba mezi výší veřejných a soukromých zdrojů, které byly v rámci projektů realizovaných s podporou evropských fondů alokovány, a že slabší, ale rovněž významná pozitivní vazba, byla nalezena mezi ukazateli veřejných zdrojů a nezaměstnanosti. Zatímco pozitivní vztah mezi veřejnými a soukromými zdroji lze považovat za žádoucí, neboť lze uvažovat o komplementaritě, kdy veřejné zdroje zcela nesubstituují využívání zdrojů soukromých, pozitivní korelační vazbu mezi veřejnými zdroji a nezaměstnaností lze interpretovat tak, že zapojení veřejných zdrojů v rámci programového období 2007-2013 zvyšovalo nezaměstnanost, a tedy byl jejich účinek nežádoucí. Na druhou stranu je však nutné podotknout, že sledované období bylo zasaženo ekonomickou krizí, která nepochybně přispěla k obecnému navýšení nezaměstnanosti v českých okresech. Je otázkou, do jaké míry byly tyto vlivy na konci roku

2015 překonány. S ohledem na slabší, ač statisticky významnou, vazbu mezi veřejnými zdroji a nezaměstnaností lze spekulovat, zda právě ekonomická krize nemohla vyhodnocení vztahu zkusit.

Tab. 1: Výsledky korelační analýzy a základní popisné statistiky – všechny regiony

	VER	SOU	NEZ	EKS		Počet	Průměr	Min	Max	Sm. od.
VER	1,000					VER	71	107 702	35 264	42 308
SOU	0,569	1,000				SOU	71	38 299	15 357	11 911
NEZ	0,240	0,172	1,000			NEZ	71	1,635	-0,320	0,864
EKS	0,157	0,063	0,155	1,000		EKS	71	0,087	-8,804	2,717

Poznámky: významné korelační vztahy na hladině významnosti 0,05 jsou tučně; VER - veřejné prostředky, SOU - soukromé prostředky, NEZ - nezaměstnanost, EKS - ekonomické subjekty; Sm. od. - směrodatná odchylka.

Zdroj: vlastní zpracování

Ke Klastu 1 lze na základě výsledků shrnutých v Tab. 2 uvést, že zahrnuje mikroregiony, do kterých v průměru směřovalo jednoznačně nejméně veřejných prostředků, přičemž z hlediska alokace soukromých prostředků dosahují srovnatelných průměrných hodnot jako regiony Klastů 2 a 4. Z hlediska vývoje nezaměstnanosti se jedná o regiony s jednoznačně nejpříznivějším vývojem, ač i zde se nezaměstnanost zvýšila v průměru o cca 1 procentní bod (p.b). Naopak vývoj počtu ekonomických subjektů vykazuje lehce negativní bilanci, a to cca -0,8 p.b. Z hlediska závěrů korelační analýzy pak lze i v tomto případě konstatovat pozitivní vztah mezi veřejnými a soukromými zdroji, který je možné hodnotit jako žádoucí efekt regionální politiky. Na druhou stranu však lze konstatovat i pozitivní vztah mezi soukromými prostředky a nezaměstnaností, což naopak za žádoucí účinek považovat nelze. I v tomto případě je ale otázkou, do jaké míry může být výsledek vychýlen vlivy ekonomické krize, protože p-hodnota výsledku se nachází relativně blízko hladiny významnosti.

Tab. 2: Výsledky korelační analýzy a základní popisné statistiky - Klast 1

	VER	SOU	NEZ	EKS		Počet	Průměr	Min	Max	Sm. od.
VER	1,000					VER	20	87 049	35 264	29 039
SOU	0,797	1,000				SOU	20	37 524	24 287	10 278
NEZ	0,427	0,510	1,000			NEZ	20	0,972	-0,320	0,677
EKS	0,041	0,364	-0,165	1,000		EKS	20	-0,790	-2,327	0,616

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z Tab. 3, u regionů Klastu 2 nebyla žádná z korelačních vazeb vyhodnocena jako signifikantní, díky čemuž lze konstatovat, že u těchto regionů se zdá být existence regionální politiky EU pro rozvoj ekonomického prostředí v kontextu sledovaných indikátorů zcela irelevantní. Jedná se o regiony, jejichž průměrné hodnoty jsou velmi blízké průměrným hodnotám celého vzorku, přičemž se nejvýrazněji odchylojí ve vývoji počtu ekonomických subjektů - lehký nárůst, a to o cca 0,9 p.b. Výsledky analýzy pro regiony Klastu 3 jsou zachyceny v Tab. 4. Lze zdůraznit, že se jedná o regiony s průměrně nejvyšší alokací veřejných zdrojů, s čímž zřejmě souvisí i fakt, že v těchto regionech bylo v průměru zapojováno i nejvíce prostředků ze zdrojů soukromých. Za pro rozvoj regionů pozitivní jev lze považovat i nalezení signifikantní vazby mezi veřejnými a soukromými prostředky, na druhou stranu korelace zdrojů souvisejících s regionální politikou EU s žádným z ukazatelů ekonomického prostředí nalezena nebyla. Co se týče změn právě u ukazatelů ekonomického prostředí lze konstatovat, že nezaměstnanost u těchto regionů vzrostla relativně více - o téměř 2 p.b., ale také se jedná o regiony, ve kterých byl zaznamenán jednoznačně nejvyšší nárůst počtu ekonomických subjektů, a to 3,6 p.b.

Tab. 3: Výsledky korelační analýzy a základní popisné statistiky - Klast 2

	VER	SOU	NEZ	EKS		Počet	Průměr	Min	Max	Sm. od.
VER	1,000					VER	18	104 991	42 947	33 431
SOU	0,356	1,000				SOU	18	37 431	15 357	10 459
NEZ	-0,156	-0,055	1,000			NEZ	18	1,739	0,720	0,673
EKS	0,197	-0,224	-0,257	1,000		EKS	18	0,945	-0,215	1,608

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 4: Výsledky korelační analýzy a základní popisné statistiky - Klastř 3

	VER	SOU	NEZ	EKS		Počet	Průměr	Min	Max	Sm. od.	
VER	1,000					VER	16	128 249	49 165	200 593	49 926
SOU	0,694	1,000				SOU	16	40 997	17 577	75 832	16 293
NEZ	0,250	0,235	1,000			NEZ	16	1,967	-0,059	3,047	0,831
EKS	-0,200	-0,182	0,003	1,000		EKS	16	3,606	1,943	6,790	1,571

Zdroj: vlastní zpracování

U regionů Klastř 4, jejichž výsledky jsou zobrazeny v Tab. 5, bylo naměřeno hned několik poměrně výrazných odchylek. Jedná se o regiony, které na jednu stranu vykazují vyšší alokaci veřejných zdrojů, ale současně nejvyšší zvýšení nezaměstnanosti v průměru o cca 2 p.b. (ačkoli v tomto ohledu se příliš neliší od regionů Klastř 3) a jednoznačně nejvyšší pokles v rámci indikátoru počtu ekonomických subjektů - o více než -3 p.b. Při pohledu na výsledky korelační analýzy je pak poněkud zarážející, že byla nalezena jedna významná pozitivní vazba, která je však mezi oběma ukazateli ekonomického prostředí. Tento jev by zřejmě bylo možné sledovat částečně pozitivním za předpokladu, že rostoucí nezaměstnanost aktivizuje obyvatelstvo, které substituuje ztrátu své ekonomické aktivity v zaměstnání jinou formou ekonomické aktivity - podnikáním. Popisné statistiky však tento scénář nepodporují, i proto lze regiony Klastř 4 označit za ty, u nichž byl rozvoj ekonomického prostředí nejméně žádoucí.

Tab. 5: Výsledky korelační analýzy a základní popisné statistiky - Klastř 4

	VER	SOU	NEZ	EKS		Počet	Průměr	Min	Max	Sm. od.	
VER	1,000					VER	17	115 533	50 606	221 557	47 714
SOU	0,326	1,000				SOU	17	37 590	19 976	58 300	10 989
NEZ	0,051	0,145	1,000			NEZ	17	1,991	0,309	3,840	0,887
EKS	-0,044	0,225	0,760	1,000		EKS	17	-3,102	-8,804	-1,193	2,069

Zdroj: vlastní zpracování

Závěr

Záměrem článku bylo posoudit dopady programového období 2007-2013 regionální politiky EU na rozvoj ekonomického prostředí českých mikroregionů. Na základě analýzy lze shledat, že zapojení veřejných prostředků na realizaci projektů v rámci regionální politiky EU v mikroregionech koreluje se zapojením prostředků soukromých, což lze na jednu stranu díky podmínce spolufinancování označit za očekávatelné, současně však lze zřejmě tuto skutečnost interpretovat jako žádoucí, neboť na jejím základě lze uvažovat o komplementaritě, kdy veřejné zdroje podporují, ale zcela nesubstituuji využívání zdrojů soukromých. Dále z výsledků analýzy vyplývá, že by veřejné zdroje mohly negativně působit na ekonomické prostředí v kontextu zvyšování nezaměstnanosti. Je však otázkou, do jaké míry je tato poměrně slabá vazba ovlivněna všeobecným navýšením nezaměstnanosti způsobeným ekonomickou krizí. Ve vztahu k ukazateli vývoje ekonomických subjektů statisticky významné korelace s prostředky podílejícími se na realizaci regionální politiky EU naměřeny nebyly.

Při analýze skupin regionů kategorizovaných pomocí Wardovy metody hierarchického shlukování dle změn v ekonomickém prostředí byly zjištěny další zajímavé souvislosti. (I) Převážně vnitrozemské regiony - v řadě případů mikroregiony krajských měst (Klastř 3) dosáhly průměrně nejvyšší alokace veřejných i soukromých zdrojů, mezi nimiž byla navíc potvrzena pozitivní korelace, nezaměstnanost vzrostla relativně více a jednoznačně nejvíce narostl počet ekonomických subjektů. (II) Pro mikroregiony na pomezí Čech a Moravy (Klastř 2), které z hlediska vývoje ekonomického prostředí vykazují průměrné hodnoty, se zdá být existence regionální politiky EU v kontextu rozvoje hodnoceného pomocí sledovaných indikátorů irelevantní. (III) Přestože převážně pohraniční regiony (Klastř 4), v řadě případů s krajskými městy, vykazují vyšší alokaci veřejných zdrojů, lze jejich rozvoj ekonomického prostředí ve sledovaném období zřejmě označit za nejméně žádoucí. (IV) U převážně pohraničních regionů (Klastř 1), do kterých v průměru směřovalo nejméně veřejných prostředků, tyto prostředky zpravidla významně korelují se soukromými zdroji, které navíc pozitivně korelují s nezaměstnaností. Z hlediska vývoje nezaměstnanosti se však jedná o regiony s nejpříznivějším vývojem a ve vývoji počtu ekonomických subjektů vykazují jen lehce negativní bilanci.

Vzhledem k výše uvedeným závěrům a souvislostem je nutné konstatovat, že účinky regionální politiky EU na rozvoj ekonomického prostředí českých mikroregionů se jednoznačně neprokázaly. Na jednu stranu lze obecně konstatovat, že veřejné prostředky zcela nevytěšňují soukromé zdroje, ale doplňují je, což lze jistě považovat za jev pozitivní, na druhou stranu pozitivní dopady regionální politiky EU na rozvoj ekonomického prostředí se prokázat nepodařilo. Nutno však podotknout, že zjištěná neefektivita zdrojů může být částečně zkreslena dopady ekonomické krize a je otázkou, jak by se výsledky změnily, pokud by tento fenomén průběh sledovaného období neovlivnil; a také, že regionální politika primárně necílí na mikroregiony, ale na větší územní celky - regiony soudržnosti.

Literatura

- BARRO, R., SALA-I-MARTIN, X., (2004). *Economic Growth*. London: MIT Press. ISBN 9780262025539.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2017). *Veřejná databáze VDB*. [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>
- EZCURRA, R., PASCUAL, P., RAPUN, M., (2007). The dynamics of regional disparities in Central and Eastern Europe during transition. *European Planning Studies*, vol. 15, no. 10, pp. 1397-1421. ISSN 0965-4313. DOI 10.1080/09654310701550850.
- FUJITA, M., KRUGMAN, P., VENABLES, A., (2001). *The Spatial Economy*. Cambridge: MIT Press. ISBN 9780262561471.
- HAMPL, M., (1997). Geographical unevenness in nature and society: law or 'removable' randomness? *Acta Universitatis Carolinae, Geographica*, vol. 32, no. SUPPL., pp. 11-26. ISSN 0300-5402.
- HAMPL, M., (2005). *Geografická organizace společnosti v České republice*. Praha: DemoArt. ISBN 808674605X.
- JACOBS, J., (1970). *The Economy of Cities*. New York: Vintage. ISBN 9780394705842.
- KRAFTOVÁ, I., MATĚJA, Z., (2015). Relation of economic performance and creation of sources of consumption in regions of the European Union. In *Proceedings from 5th Central European Conference in Regional Science*. Košice: TUKE, pp. 461-470. ISBN 9788055320151.
- LUCAS, R., (1988). On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*, vol. 22, no. 1, pp. 3-42. ISSN 0304-3932. DOI 10.1016/0304-3932(88)90168-7.
- MARSHALL, A. (1920). *Principles of Economics*. London: Macmillan.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, (2017). *DotaceEU.cz – Seznam operací*. [online]. [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Seznamy-prijemcu>
- NOVÁK, J., NETRDOVÁ, P., (2011). Prostorové vzorce sociálně-ekonomické diferenciacie obcí v České republice. *Sociologický časopis*, vol. 47, no. 4, pp. 717-744. ISSN 0038-0288.
- PORTER, M., (1998). *Competitive Advantage of Nations: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: The Free Press. ISBN 9780684841472.
- RADA EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ, (2006). *Nariadení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- ROMER, P., (1986). Increasing Return and Long-Run Growth. *The Journal of Political Economy*, vol. 94, no. 5, pp. 1002-1037. ISSN 0022-3808. DOI 10.1086/261420.
- STATSOFT, (2013). *Statistica Documentation*. [online]. [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://documentation.statsoft.com/>
- VITURKA, M., (2010). Regionální disparity a jejich hodnocení v kontextu regionální politiky. *Geografie*, vol. 115, no. 2, pp. 131-143. ISSN 1212-0014.
- VITURKA, M., ŽÍTEK, V., KLÍMOVÁ, V., TONEV, P., (2011). Application of Microeconomic and Macroeconomic Approach to Evaluating Disparities in the Regional Development. *Ekonomický časopis*, vol. 59, no. 7, pp. 655-668. ISSN 0013-3035.
- ZDRAŽIL, P., APPLOVÁ, P., (2016). Pareto Chart: A Tool to Evaluate Development of Regional Disparities. In *Proceedings of the 11th International Scientific Conference Public Administration 2016*. Pardubice: Univerzita Pardubice, pp. 293-301. ISBN 9788075600400.

Príspevek byl zpracován s podporou IGA Univerzity Pardubice v souvislosti s řešením projektu č. SGS_2017_021.